

Sensorveiledning for trygderett (JUR1960/JUS5960), våren 2024

Om vilkårene for vårens eksamen

Undervisningen i trygderett

Det har vært 10 forelesninger i faget, og opptak av disse har blitt lagt ut i etterkant. Forelesningene er felles for JUR1960 (bachelornivå) og JUS5960 (masternivå).

Forelesningsplan og litteratur: <https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS5960/v24/>

Eksamensformen

Eksamen har blitt gjennomført som hjemmeeksamen, med 4 timer til rådighet. Studentene har altså hatt alle hjelpemidler tilgjengelige under eksamen. Dette inkluderer lærebøker, egne notater, forelesningsopptakene, tidsskriftartikler, og digitale hjelpemidler som LovdataPro (inkl. rundskriv og trygderettspraksis) og Gyldendal rettsdata/Norsk lovkommentar (med fulle rettigheter).

Når karakterene skal settes, må sensorene ha i bakhodet at studentene på hjemmeeksamen har alle hjelpemidler tilgjengelig. Dette har betydning for hvordan man kan vurdere studentenes kunnskap og ferdigheter ut fra besvarelsene. Sitater (enten de er fra juridisk teori eller fra rettskilder som forarbeider og dommer) har verdi først og fremst dersom besvarelsen viser hvordan de har relevans for spørsmålet som diskuteres; sitater som ikke blir knyttet til drøftelsen av det konkrete spørsmålet, gir lite uttelling. Samtidig er oppgavene skrevet under tidspress. Erfaringen fra tidligere er at tidspresset på eksamen betyr at studenter med god oversikt over faget også i større grad evner å gjøre nytte av muligheten til å slå opp i rettskilder, litteratur og notater.

Det siste året har det vært mye oppmerksomhet om både plagiat og om bruk av digitale verktøy som ChatGPT o.l. Her er noen generelle retningslinjer:

- Generelt om fusk: <https://www.uio.no/studier/eksamen/fusk/>
- UiOs vurdering av fusk og KI: «UiO mener at gjeldende regelverk for fusk er tilstrekkelig i forhold til Kunstig intelligens/ChatGPT og legger vekt på å formidle at eksamenssvaret studentene leverer skal være et eget selvstendig arbeid. Det er også presisert eksplisitt at mistanke om fusk kan oppstå dersom eksamenssvaret er generert av KI-verktøy som ChatGPT eller tilsvarende.» Og videre «Det skal ikke trekkes i karakter ved mistanke om fusk/forsøk på fusk på eksamen, men det skal behandles som en fuskesak. Dette gjelder også ved mistanke om bruk av KI/ChatGPT.»
- Om behandling av fuskesaker: Det finnes rutiner for håndtering av saker vedrørende mistanke om fusk/forsøk på fusk (herunder også bruk av kunstig intelligens) ved sensurering av eksamensbesvareelser. Hovedtrekkene er slik: 1) Informer studieadministrasjonen ved enheten så snart som mulig. 2) Besvarelsen skal ikke sensureres. Det skal ikke trekkes i karakter ved mistanke om fusk/forsøk på fusk på eksamen, men det skal behandles som en fuskesak. 3) Det skal skrives en rapport fra sensor – mer informasjon kan du få fra studieadm. ved dersom situasjonen oppstår. Du kan også ta kontakt med fagansvarlig Ingunn Ikdahl ved behov.

To grupper av studenter: JUS1960 og JUS5960

Faget tilbys på to nivåer: bachelor (JUR1960) og master (JUS5960). Studentene har fått samme oppgavetekst. Hvilket nivå faget tas på, er imidlertid viktig for hvilke forventninger som stilles til besvarelsene:

Studentene på JUS5960 (masternivå) er ferdig med minst tre års jusstudier, og det stilles da større forventninger til bevissthet om rettskildebruk, metode, henvisninger etc.

Studentene på JUR1960 (bachelornivå) kan være jusstudenter som er tidlig i studiet, men også studenter uten annen utdanning i juss. De skal fortsatt forankre besvarelsen i det rettslige, men det skal ikke stilles samme forventninger om metodisk modenhet og presisjon etc til studentene som tar faget på dette nivået.

Når det foretas en helhetsvurdering av besvarelsen, kan altså forventes bedre struktur og drøftelser av studentene på JUS5960 enn på JUR1960. Motsatt må forventningene til modenhet og presisjon innen metode og rettskildelære må være klart lavere for studentene på JUR1960 enn til JUS5960.

Om eksamensoppgaven

Årets eksamen er litt annerledes utformet enn den «vanlige» praktikumsoppgaven, som typisk ber om at et gitt faktum drøftes og løses. I årets oppgave møter kandidaten et par som er i tvil om rettslige konsekvenser for trygdeytelser i fremtiden av to ulike handlingsalternativer.

Spørsmålet er stilt slik:

«Gro og Kåre har tenkt ut to alternative måter å organisere hverdagen og omsorgen for Jens på. Du skal drøfte de rettighetene Gro og Kåre har til ytelser fra det offentlige i tiden fra februar til Jens starter i barnehage i august for begge de alternative ordningene de vurderer. I oppgaven skal du behandle både foreldrepenger, kontantstøtte, barnetrygd og stønad til enslig forsørger. (Du skal ikke ta opp spørsmål knyttet til barnebidrag, eller spørsmål knyttet til avvikling av ferie og feriepenger.)»

Oppgavene berører flere av læringskravene, men særlig at begge studentgruppene skal ha:

«God forståelse av regler om ytelser knyttet til familiesituasjon: Stønader til dem som har aleneomsorg for barn, foreldrepenger ved fødsel og adopsjon, omsorgspenger og etterlatteytelser, samt kontantstøtte og barnetrygd.» Begge studentgruppene skal kunne «analysere og tolke sentrale bestemmelser i folketrygdloven ved hjelp av juridisk metode», «finne relevant rettskildemateriale, henwise til dette og framstille det slik at det er forståelig for andre» og «avgjøre og begrunne konkrete saker». De skal «kunne arbeide med trygderettslige problemstillinger i ulike yrkessituasjoner (NAV, advokatvirksomhet, forsikringsselskap eller andre som arbeider med trygderett).»

Faktum er omfattende, og det kan være krevende å få oversikt. Flere regelverk berøres, og det er snakk om to ulike situasjonsalternativ som skal diskuteres. Oppgaven er neppe helt enkel å

disponere, og ulike måter å gjøre dette på må godtas. Det sentrale er om oppgaven viser oversikt og forståelse av de ulike regelverkene. Ryddig og logisk fremstilling skal belønnes.

Kort om de ulike ytelsene: Foreldrepenger

Foreldrepenger er omtalt i kap 4.3 i læreboka *Innføring i trygderett* (Kjønstad/Haider 2018). Det har vært omtalt ganske grundig i undervisningen, men spørsmålene krever en viss oversikt over det detaljerte og litt fragmenterte regelverket.

Følgende punkter bør diskuteres:

- Hvor mange uker gjenstår det rett til foreldrepenger samlet for Gro og Kåre? Jf § 14-9 første ledd om samlet antall uker, § 14-11 om utsettelse, og § 14-9 sjette ledd om at Kåres uker rett etter fødselen også regnes med. Med full sats har paret samlet mottatt foreldrepenger i 29 uker, og har 20 uker igjen.
- Hvordan kan disse ukene fordeles? Særlig § 14-15. Begge scenariene må diskuteres: Hvis Gro har omsorgen alene, kan hun motta foreldrepenger for hele den gjenværende perioden. Hvis de har delt omsorg, kan de dele de resterende foreldrepengerrettighetene i samsvar med dette.

Kort om de ulike ytelsene: Barnetrygd

Barnetrygd er ikke omtalt i læreboka, men studentene har fått utdelt lysark knyttet til ytelsen, og må finne frem til Lov om barnetrygd. Reglene er imidlertid ikke diskutert i detalj, og reglene om deling av barnetrygd og om utvidet barnetrygd må regnes som ukjent lovtekst. Gode besvarelser klarer å finne riktige regler og tolker/anvender dem på fornuftig vis.

Begge scenariene må diskuteres:

- Hvis Gro er alene om omsorgen: De fleste bør se at § 2 angir at hun kan få hele barnetrygden utbetalt til seg. Vilkårene for utvidet barnetrygd i § 9 er nok mer ukjent, og oppgaven nevner ikke dette spørsmålet eksplisitt. Besvarelser som ser og anvender denne riktig, må få uttelling.
- Hvis Gro og Kåre deler omsorgen, har btrl § 2 tredje ledd regler om deling av barnetrygden. Spørsmålet om utvidet barnetrygd kan deles er ikke eksplisitt omtalt i § 9 – ordlyden ikke er til hinder, og rundskriv peker mot at praksis er at begge da kan få (og dele) utvidet barnetrygd. Studenter som behandler dette fornuftig og med et bevisst forhold til metode og rettskilder må få god uttelling.

Kort om de ulike ytelsene: Kontantstøtte

Kontantstøtte er ikke omtalt i læreboka, men studentene har fått utdelt lysark knyttet til ytelsen, og må finne frem til kontantstøtteloven. De spørsmålene som oppstår her er imidlertid ikke diskutert i detalj, og reglene om kontantstøtte ved delt omsorg må regnes som ukjent lovtekst. Gode besvarelser klarer å finne riktige regler og tolker/anvender dem på fornuftig vis.

Begge scenariene må diskuteres:

- Vilkårene i § 2 knyttet til barnets alder og at dette kun er aktuelt frem til han får barnehageplass, er felles for de to situasjonene
- Dersom Gro er alene om omsorgen, angir § 3 at hun får hele kontantstøtten utbetalt til seg.
- Dersom Gro og Kåre deler omsorgen, bør oppgaven finne frem til kstl § 9 annet ledd og få frem at ytelsen kan deles – men det forutsetter skriftlig avtale om delt bosted.

Kort om de ulike ytelsene: Ytelser til enslig forsørger

Ytelser til enslig forsørger er omtalt i kap 5.3 i læreboka *Innføring i trygderett* (Kjønstad/Haider 2018). Det har vært omtalt ganske grundig i undervisningen, men spørsmålene krever en viss oversikt over det detaljerte og litt fragmenterte regelverket.

Begge scenariene må diskuteres:

- Hvis Gro er alene om omsorgen, er det flere relevante poenger:
 - o Inngangsvilkårene i ftrl kap 15, §§ 15-2 til 15-4, bør kunne håndteres kort.
 - o Gode besvarelser ser at kapittelet omhandler flere ytelser. I dette tilfellet er det vel kun overgangsstønad, jf § 15-6, som er aktuelt – ikke stønad til barnepass for foreldre i arbeid, jf § 15-10, eller tilleggsytelser etter § 15-11.
 - o Det springende punktet for overgangsstønad er aktivitetskravet i § 15-6. Gro oppfyller ikke vilkårene dersom hun er i permisjon, slik oppgaven angir. Men femte ledd har et unntak for «mangel på tilfredsstillende tilsynsordning» hvis «dette ikke kan tilskrives medlemmet selv». Dette unntaket er ikke nevnt i litteraturen og bare kort antydnet i undervisningen, men de fleste bør se og få noe ut av denne i lys av faktum.
 - o Et spørsmål som trolig er vanskeligere å få øye på, er forholdet mellom foreldrepenger og overgangsstønad. Ftrl § 15-9 inneholder regler om reduksjon av overgangsstønad mot annen inntekt, inkl foreldrepenger (tredje ledd). Gro vil dermed neppe få noen utbetaling så lenge hun mottar foreldrepenger. Mange besvarelser vil trolig overse dette, og bør neppe trekkes særlig mye for dette ettersom oppgaven ikke spør direkte etter utmåling. Besvarelser som ser og forstår bestemmelsen, bør imidlertid få uttelling for god oversikt og forståelse av regelverket.
- Ved delt omsorg, bør det raskt slås fast at ingen av foreldrene har «klart mer av den daglige omsorgen», jf § 15-5 annet ledd.

Generelle momenter til den samlede vurderingen av oppgavene:

- Oversikt og evne til å se de rettslige utgangspunktene og relevante bestemmelser må verdsettes, sammen med evne til en systematisk fremstilling av de ulike spørsmålene. Evne til å skille mellom det som er tvilsomt/bør diskuteres og det som ikke reiser tvilsomme spørsmål vil telle positivt (og også hjelpe studenten i å prioritere tiden).
- Gode besvarelser inneholder diskusjoner der reglene holdes opp mot faktum og argumenter på begge sider løftes frem. Det viktigste er ikke hva studenten konkluderer med, men om studenten på en nyansert måte drøfter relevante argumenter (for og

imot) i lys av de relevante rettskildene og prinsippene, og om konklusjonen følger logisk av argumentene.

- Besvarelser som anvender praksis som illustrasjon og/eller tolkningsmoment på fornuftige måter, må gis uttelling for dette. Selvstendig og nyansert drøftelse med forankring i rettskildene trekker opp.
- Refleksjon over skjønnsmessige kriterier og rettssikkerhetsutfordringer knyttet til dette kan honoreres, dersom det ikke får preg av ren teorioppgave eller blir for løsrevet fra den aktuelle oppgaven.
- Forventninger til modenhet, presisjon innen metode og rettskildelære, struktur og drøftelser må være klart lavere for studentene på JUR1960 enn til JUS5960.
- Det skal gå an å få A selv om besvarelsen har enkelte feil og svakheter.

Ingunn Ikdahl, 14. mai 2024

Dette dokumentet er skrevet før noen besvarelser er lest. Dersom det viser seg å være behov for avklaringer eller justeringer, vil det skje gjennom direkte kontakt med sensorene.